

OPI KVÄÄNIÄ!

Lær deg kvensk!

osaaatko sie kväänii? = kan du kvensk?

ymmärttääät = å forstå

bukstaavi = bokstav

kieli = språk

lukkeet = å lese

sana = ord

kvensk = kvensk

kirjoittaaat = å skrive

setninki = setning

mie ossaan kväänii = Jeg kan kvensk

puhhuut = å snakke

Forord

Opi kvääniä! – Lær deg kvensk! er en fortsettelse av Kväänin kursihäfti - Kvensk kurshefte som Kainun institutti – Kvensk institutt ga ut i 2022. Dette heftet innholder 10 tekster med hverdagslige fortellinger og dialoger. Heftet er primært utviklet for voksne som vil lære seg kvensk på nivå A1-A2 på skalaen til Det felles europeiske rammeverket for språk. Tekstene kan også brukes i skoleundervisning som tilleggsmateriale. Heftet er skrevet på den normerte Elvedals-varieteteten av kvensk. Dette heftet er finansiert av Finnmark fylkeskommune.

Børselv, 27. mai 2025

Alkusanat

Opi kvääniä! – Lær deg kvensk! oon jatkoa Kväänin kursihäftile (Kvensk kurshefte) jonka Kainun institutti – Kvensk institutt antoi ulos vuona 2022. Tässä häftissä oon 10 tekstiä joissa oon arkipäivän muisteluksia ja dialoogia. Häftin oon kehitetty enniimitten raavhaile jotka haluavat oppiat kvääniä A1-A2-tasoila Ylheisen eurooppalaisen kielirammivärkin jälkhiin. Tekstiä saattaa kans käyttää kouluopetuksessa lisämateriaalinna. Häftin oon kirjetettu normeeratula jokivarsitten varieteetilla. Tämän häftin oon finansieerannu Finmarkun fylkinkomuuni.

Pyssyjoessa 27. maikuuta 2025

ISBN 978-82-998271-9-5

Heftet er finansiert av

Finnmark fylkeskommune

Finnmárkkku fylkkagielda

Finmarkun fylkinkomuuni

Sisällys / Innhold

1. Kuka sie olet?	4
2. Mian peret.....	6
3. Lasten vapaa-aianhommat.....	8
4. Mia ja Martin menevät kafehaan	10
5. Maija häytyy mennä lääkin tykö	12
<i>IHMISEN KROPPI - KROPINOSAT</i>	<i>16</i>
6. Mian peret ottaa feeriän	18
7. Mia ja Maija shoppailevat	20
8. Matkala kothiin	22
9. Viiminen feeriäpäivä.....	24
10. Maija ja Heikki hoksaavat eeventyyrin.....	26

1. Kuka sie olet?

Mia assuu Vesisaarella hänen perheen kans. Miala oon uusi työ. Hän mennee hänen uutheen työpaikkhaan Vesisaaren fylkintalhoon. Mia kohattellee hänen uuet kolleegat.

Mia: Hei, mie olen Mia ja tääpäni oon minun ensimmäinen työpäivä täälä.

Kolleega: Hei Mia, mie olen Erik ja olen johtaja täälä. Tervettulemaa! Mie näytän sulle sinun konttuurin. Tässä oon Lena, hän työteele kans täälä.

Lena: Hyvvää päivää, Mia, ja tervettulemaa! Soma saaha sinun tänne!

Mia: Hyvvää päivää, Lena ja Erik! Soma kohatella!

Erik: Met otama heti murkinan, tuletko sie myötä?

Mia: Joo, mie tulen mielelä!

(Murkinapausila)

Erik: Mistä sie, Mia, olet pois?

Mia: Mie olen pois Alattiosta, mutta olen asunu monessa paikassa. Tromssassa, Tronjmissa ja Oslossa. Nyt mie siiryn Vesisaarheen ko sain tämän työn. Mistä tet oletta pois?

Erik: Mie olen täältä Vesisaaresta pois. Olen studeerannu Perunassa, ja siiryn sen jälkhiin takasin tänne Vesisaarheen.

Lena: Mie olen Lemmijoesta pois. Olen studeerannu Tromssassa ja nyt olen asunu täälä Vesisaarella viisi vuotta.

SANALISTA / ORDLISTE

Alattio _____
ensimäinen _____
fylkintalo _____
johtaja _____
kohatella _____
konttuuri _____
Lemmijoki _____
lähteät _____
mielelä _____
moni paikka _____
murkina _____
murkinapausi _____
myötä _____
peret _____
Peruna _____

sen jälkhiin _____
siirtyät _____
studeerata _____
takasin _____
Tromssa _____
Tronjami _____
työ _____
työpaikka _____
työpäivä _____
täälä _____
uusi _____
Vesisaari _____
viisi _____
vuosi _____

Oppgave: Fortell om deg selv. / Muistele sinun itten ympäri.

Kuka sie olet?

Missä sie asut?

Missä sie olet studeerannu?

Mistä sie olet pois?

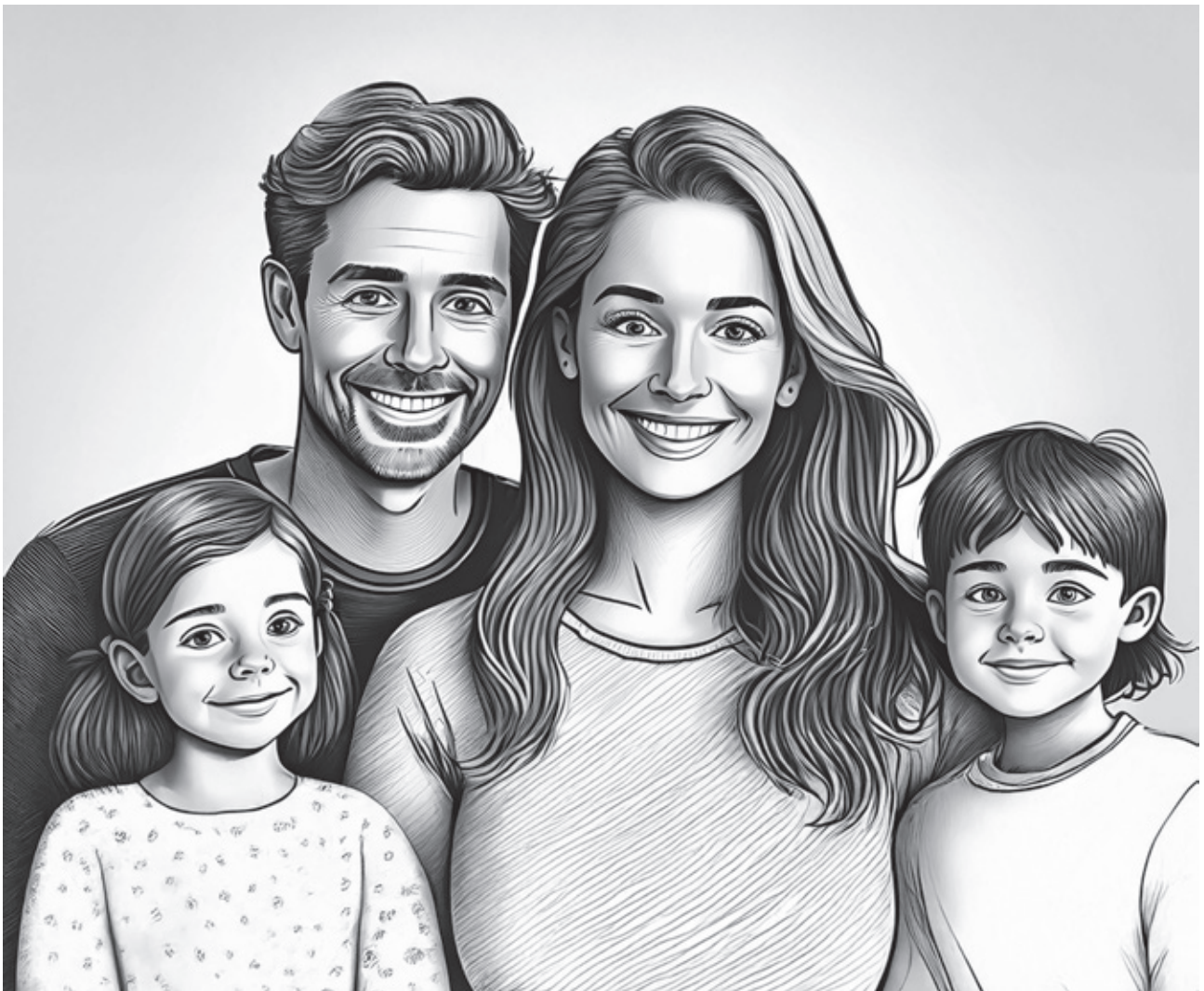
Missä sie olet työssä?

2. Mian peret

Ensimmäinen työpäivä oon siuttet ja Mia mennee kothiin. Hän ajjaa sykkelillä fylkintalolta Ulkopäähän. Mian perheelä oon talo Ulkopäässä. Miala oon isäntä ja kaksi lasta: yksi poika ja yksi tytär. Pojan nimi oon Heikki ja tyttären nimi oon Maija. Isänän nimi oon Martin. Lapset oon nuorittenkoulussa, Maija oon kaheksannessa klassissa ja Heikki oon kymmenennessä klassissa. Het molemat oppivat kväänin kieltä koulussa. Martin työtelee militäärissä Vuoreassa.

Mia studeeras Tromssassa ja Tronjmissa universiteetissa luonontietoa ja arkeologiaa. Nyt hän työtelee Finmarkun fylkinkomuunissa neuvonantajanna. Martin studeeras Oslossa militäärifaakia ennen ko hän alkoi työn militäärissä. Mia työteli monta vuotta geologian opettajana ennen ko hän alkoi tämän työn.

Mian muori ja ämmi asuvat kans Vesisaarella. Mian ämmi sairastui viimi viikola ja oon nyt tervheyssentterissä. Työpäivän jälkhiin Mia freistaa käyä ämmin tykönä, jos hänelä oon aikkaa. Lapsila oon monta vapaa-aianhommaa, ja Mia pittää viä heät niihin useasti biililä. Eilen hän oli liian vaipunu, mutta tääpänä hän mennee ämmin tykö.

SANALISTA / ORDLISTE

vapaa-aianhomma _____
aika _____
ajjaat _____
arkeologia _____
asuat _____
eilen _____
Finmarkku _____
freistata _____
fylkinkomuuni _____
geologia _____
isäntä _____
jälkhiin _____
kahekses _____
klassi _____
koti _____
koulu _____
kväänin kieli _____
kymmenes _____
käyä _____
lapsi _____
liian _____
luonontieto _____
militääri _____
militäärifaaki _____

molemat _____
muori _____
neuvonantaja _____
nimi _____
nuortenkoulu _____
nyt _____
opettaja _____
oppiat _____
peret _____
poika _____
sairastuat _____
sykkeli _____
tervheysseentteri _____
tykönä _____
tytär _____
työtelä _____
Ulkopää _____
universiteetti _____
useasti _____
vaipunu _____
viä _____
viimi viikola _____
Vuorea _____
ämmi _____

Oppgave: Fortell om familien din. / Muistele sinun perheen ympäri.

Oonko sulla peret?

Oonko sulla lapsia? Jos oon, kunka monta lasta sulla oon?

Oletko sie studeerannu jotaki? Jos olet, mitä faakia?

3. Lasten vapaa-aianhommat

Maijala ja Heikilä oon arkipäivinä koulupäivän jälkhiin useampia vapaa-aianhommia. Maanantaina Maija mennee hevostallile Annijokheen rattastamhaan. Hänelä oon sielä oma favorittihevonen jolla hän tykkää enniimitten rattastaat. Heikki mennee samhaan aikaan pellaamhaan jalkapalloa. Hän oon pelanu jo monta vuotta.

Tiistaina het molemat menevät kulttuurikoulule. Maija pella klarinettia, ja Heikin instrumentti oon trumpetti. Het molemat soittavat Vesisaaren koulukorpsissa. Monena pyhänä Mia tahi Martin ajjaa lapset pellaamhaan konsertissa eri puolile Varenkia. Ja tietenki pohjalain päivänä 17. maikuuta koulukorpsi soittaa monessa paikassa Vesisaarella.

Ko tullee talvi, Maija ja Heikki oon myötä hihtaamisroikassa. Het träänäävät tavalisesti tuorestaina illala, mutta jos pyhänä oon fiini sää, het träänäävät kans lauantaina aamupäivälä.

Miala ja Martinilla oon niin hoppu lasten hommiin kans, ette heilä ei ole juuri aikkaa omile vapaa-aianhommile. Het pruukaavat kyllä käyä yhdessä mukala jos het kerkiävät. Mian favorittimukka oon kävelä syksylä Ekrean saaren ympäri. Martin tykkää enniimitten Koppakurun mukasta, mutta se oon joukon pitkä ja raskas mukka. Talvela het saattavat kans hihata yhdessä.

Minigrammatikk: Med ukedagene og de fleste helligdagene bruker man kasusformen **essiv** for å uttrykke f.eks. på mandag i jula, påsken. Du finner alle viktigste tidsbegreppene i Kurshefte i kvensk / Kväänin kursihäfti.

mandag	maanantai
på mandag	maanantaina
jul	joulu
til jul	jouluna
påske	pääsiäinen
på påske	pääsiäisennä

Med månedene bruker man kasusformen **inessiv**.

i januar	januaarissa, januaarikuussa
i mai	maissa, maikuussa
i november	novemperissa, novemperikuussa

Med årstider brukes kasusformen **adessiv**.

på vinteren	talvela
på sommeren	kesälä

SANALISTA / ORDLISTE

Annijoki _____
arkipäivä _____
Ekrea _____
hevonen _____
hevostalli _____
hihata _____
hihtaamisroikka _____
ilta _____
ja _____
jalkapallo _____
Koppakuru _____
koulukorpsi _____
kulttuurikoulu _____
lauantai _____
mukka _____
pohjalain päivä _____

pitkä _____
pruukata _____
pyhä _____
päivä _____
raskas _____
rattastaat _____
saattaat _____
soittaat _____
syksy _____
tääpänä, tänä päivänä _____
talvi _____
tavalisesti _____
träänätä _____
tuorestai _____
vapaa _____
yhessä _____

Oppgave:

Jos tääpänä oon maanantai, mikä päivä oli eilen?

Jos tääpänä oon keskiviikko, mikä päivä oon huomena?

Jos tääpänä oon sunnuntai, mikä päivä oon ylihuomena?

Jos tääpänä oon lauantai, mikä päivä oli toissapäivänä?

Mikä pyhä oon talvela?

Mikä pyhä oon kevväälä?

4. Mia ja Martin menevät kafehaan

Oon tiistai-ilta. Mia ja Martin oon yhdessä vienheet lapset kulttuurikoulun korpsiträäninkhiin. Heilä oon yksi tiima aikaa ennen ko trääninki loppuu. Het menevät kafehaan.

Mia: Mie haluan kaffin kans jotaki hyvää kakkoa.

Martin: Mie otan mielummin teetä, ja tietenki kans kakkoa.
Menemä sisäle.

Kafeassa ei ole paljon ihmisiä. Het ottavat pöyän klasin vierestä ja heittävät heän ulkojakit toolittin päälle. Tiskin tykönä het kattovat minkälaisia kakkoja sielä oon.

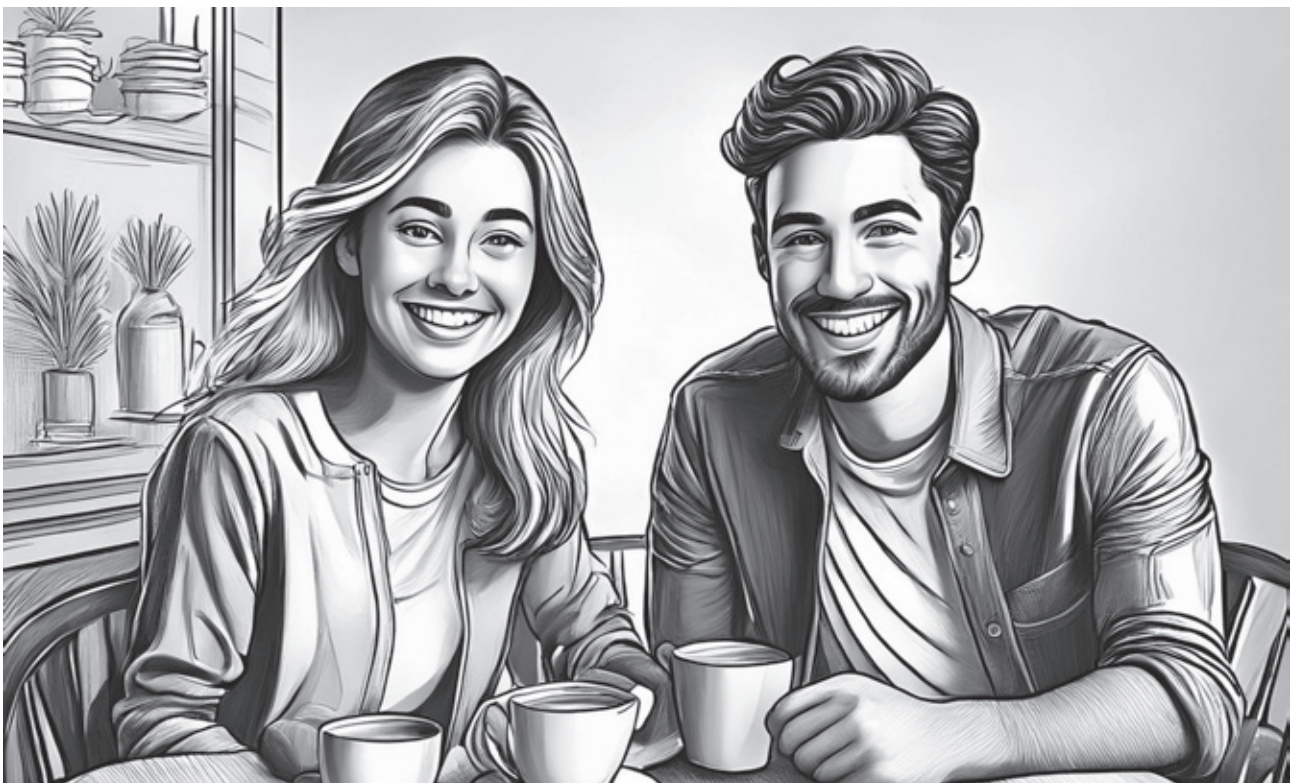
Mia: Tuo sukulaatikakko näyttää herskulta. Mie otan palan sitä.
Ja piian jotaki spesiaalikaffia. Oonko teilä caffe lattea?

Kafean työteliä: Kyllä meilä oon caffe lattea. Haluatko tavalisen tahi
tupultti-latten?

Mia: Oon jo niin hiljan ette tavalinen oon nokko. Mitä sie, Martin, otat?

Martin: Mie otan vihristä teetä ja tuota pääliskakkoa missä oon vaaraimia.

Martin maksaa kakot, kaffin ja teen. Het menevät heän pöyän tykö ja istuvat alas. Mia meinaa ette hänen kakko oon eriliikasen hyvää. Martin oon sammaa mieltä hänen pääliskakosta. Aika mennee hopusti ja heti het häytyvät lähteät ja hakeat lapset.

SANALISTA / ORDLISTE

eriliikanen _____

hakeat _____

haluta _____

heittää _____

hersku _____

ihminen _____

ilta _____

istuat _____

kafea _____

kaffi _____

klasi _____

kakko _____

lähteät _____

maksat _____

meinata _____

mennä _____

häytyät _____

pääliskakko _____

pöytä _____

saattaat _____

sanoat _____

sen jälkhiin _____

sukulaatikakko _____

tee _____

tiski _____

tooli _____

trääninki _____

tulla _____

tupultti _____

ulkojakki _____

vihrinen _____

Oppgave: Svar på spørsmålene

Mitä sie haluat kafeassa?

Juotko sie kaffia, teetä tahi pryysiä?

Otatko sie maitoa kaffin tahi teen kans?

Haluatko sokkeria kaffin tahi teen kans?

5. Maija häytyy mennä lääkin tykö

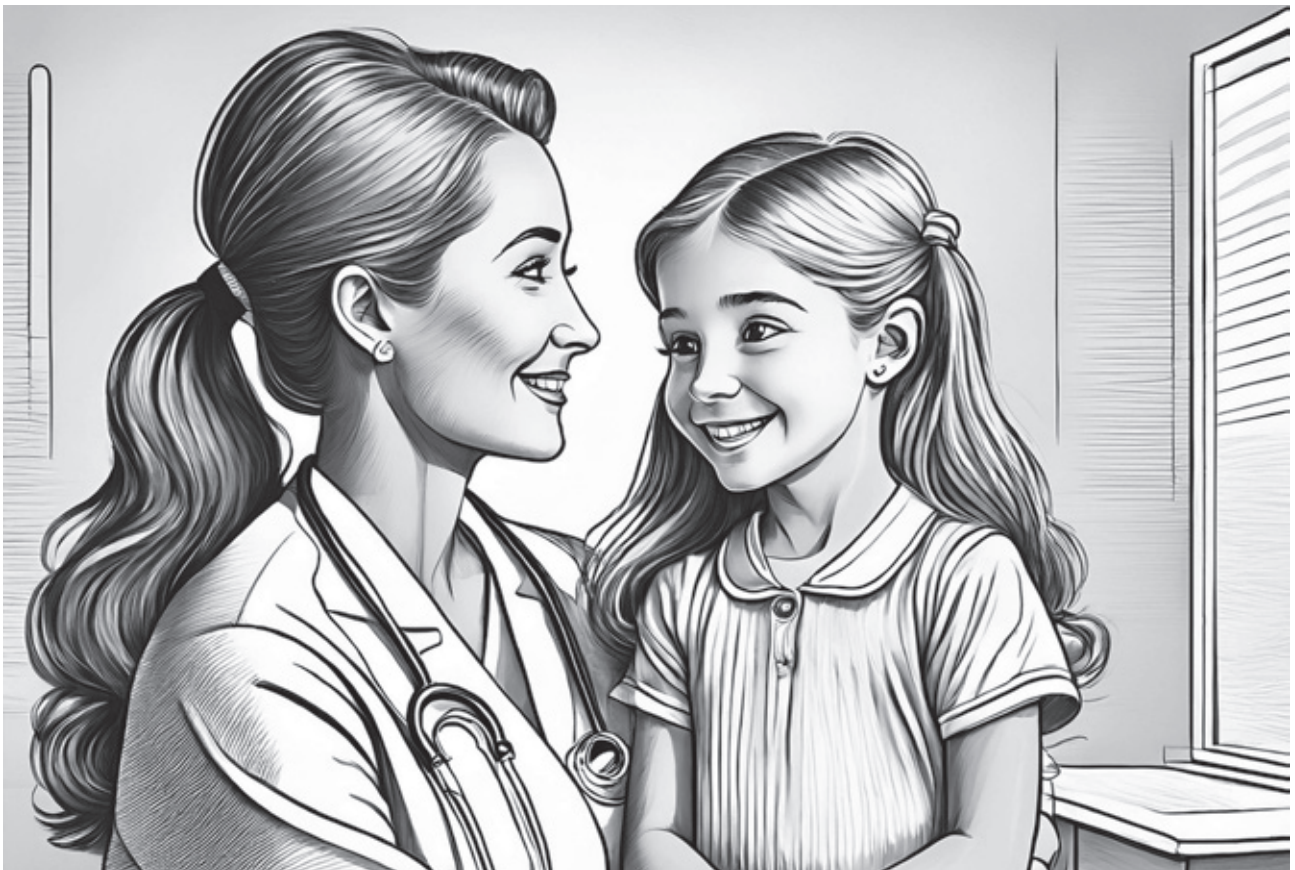
Maija oon ollu kipeä jo monta päivää. Mia oon ottanu häneltä temperatuurin ja Maijala oon kans feeberiä. Maija oon huolestunnu ja hän ringaa lääkikontttuurhiin. Sairhaanhoitaja kuuntelee ja sannoo ette het häytyvät lähteät heti lääkin akuttitiimale tervheysseentterhiin.

Mia ja Maija oottavat ootuslomassa. Maija kattoo filmiä nettipretala ja Mia lukkee uutisia mobiilista. Se mennee melkeen yksi tiima ennen ko het pääsevät lääkin tykö.

Lääki kyssyy Mialta, ette mikä Maijala oon. Mia muistelee, ette Maijala oon ollu monta päivää feeberi. Lääki kattoo Maijan kurkkhuun ja kuuntelee Maijan kepposia stetoskoopila.

Lääki haluaa vielä ette Maijalta otethaan veripröövin. Maija ja Mia menevät laboratorioon ja sairhaanhoitaja ottaa Maijalta veripröövin. Maija pölkää neulan pistoa ja hän itkeskellee. Hoitaja oon kuiten seppä ottamhaan pröövin, eikä Maija tunne kipua.

Het menevät takasin lääkin tykö. Lääki lukkee pröövitten vastaukset ja sannoo ette Maijala oon bakteeri-infeksuuni kepposissa. Hän tillaa Maijale medisiinit apoteekkhiin. «Mie olen sikkari ette nämät medisiinit parantavat infeksuunin. Sie häyyt, Maija, tyhä levätä vielä muutaman päivän niin ette tulet hopumin tervheeksi.»

SANALISTA / ORDLISTE

akuttitiima _____
feeberi _____
huolestuat _____
itkeskellä _____
kepposet _____
kipeä _____
kattoat _____
kurkku _____
kuunela _____
levätä _____
lääki _____
lääkikonttuuri _____
muutama _____
neula _____
nettipretta _____

ootusloma _____
parantaat _____
pisto _____
pyytää _____
päättää _____
pölätä _____
ringata _____
saaha _____
sairhaanhoitaja _____
sisäle _____
tervet _____
tervheyssentteri _____
vastaus _____
veripröövi _____

Minigrammatikk: Når vi beskriver hvor vi har vondt, brukes verbet «särkeät» sammen med kasusformen **partitiv**, f.eks. Minun jalkkaa / kättä / vattaa särkee. Man kan også si: minun jalka / käsi / vatta (nominativ) oon kipeä (vond).

Oppgave: Beskriv hvor du har vondt.

Mikä sinua särkee?
Minun ... (partitiv) särkee.

Oonko sinun ... kipeä? (bruk nominativ)
Minun ... oon kipeä. (nominativ entall)
Minun ... oon kipeät. (nominativ flertall)

Oppgave 2: Prøv å fylle inn alle bøyningsformer i tabellen. Du kan bruke Nettidigisanat som hjelpemiddel. Du finner noen av formene i teksten.

Verb: pittäät (å må)

jeg må	mie
du må	sie
hen må	hän
vi må	met
dere må	tet
de må	het

Substantiv: päivä (dag)

Kasus	Oversettelse (sånn cirka)
nominativ	päivä en dag
genitiv	agens
partitiv	om/av en dag
inessiv	i en dag, per dag
illativ	til en dag
elativ	om/av en dag
adessiv	om dagen
allativ	til en dag
ablativ	av en dag
abessiv	uten en dag
essiv	på en dag
translativ	til en dag

SANALISTA / ORDLISTE

pää _____

aivot – hunteerata _____

suu – syä. maistela, purra

silmä, silmät – nähä

nokka – haistaat, haistela

korva, korvat – kuula

leuka _____

otta _____

poski, posket _____

hyksi, hykset _____

olka, olat _____

rinta _____

vatta _____

sölkä _____

käsi, käet _____

sormi, sormet – koskeat, tunteat

perset _____

jalka, jalat – kävelä, hyppiät, laukkoat

polvi, polvet _____

sääri, sääret _____

varvas, varphaat _____

lihas, lihakset _____

verisuoni, verisuonet

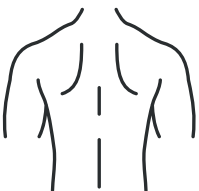
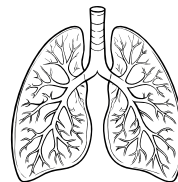
hermo, hermot _____

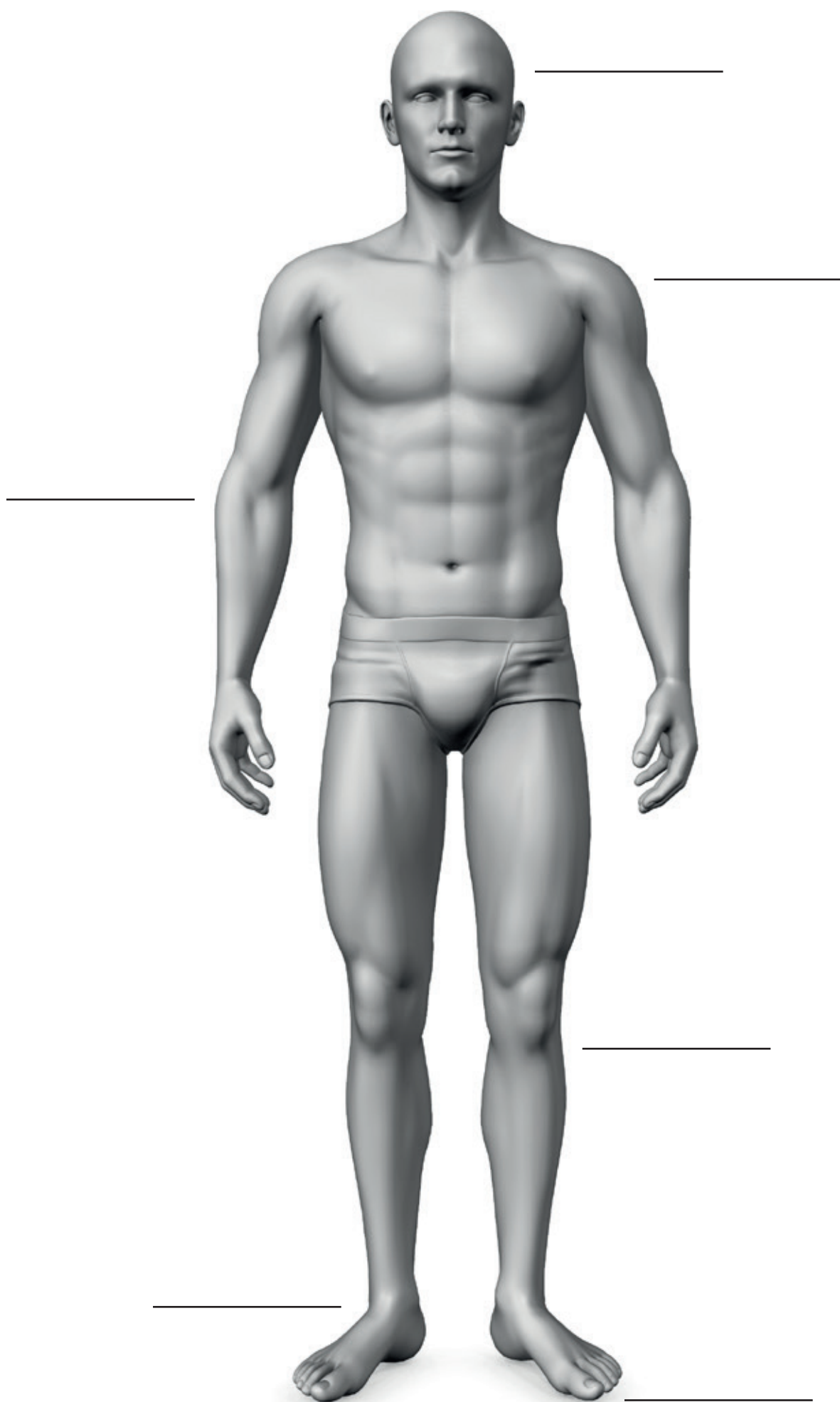
kepposet _____

syän _____

suoli, suolet _____

IHMISEN KROPPI - KROPINOSAT

6. Mian peret ottaa feeriän

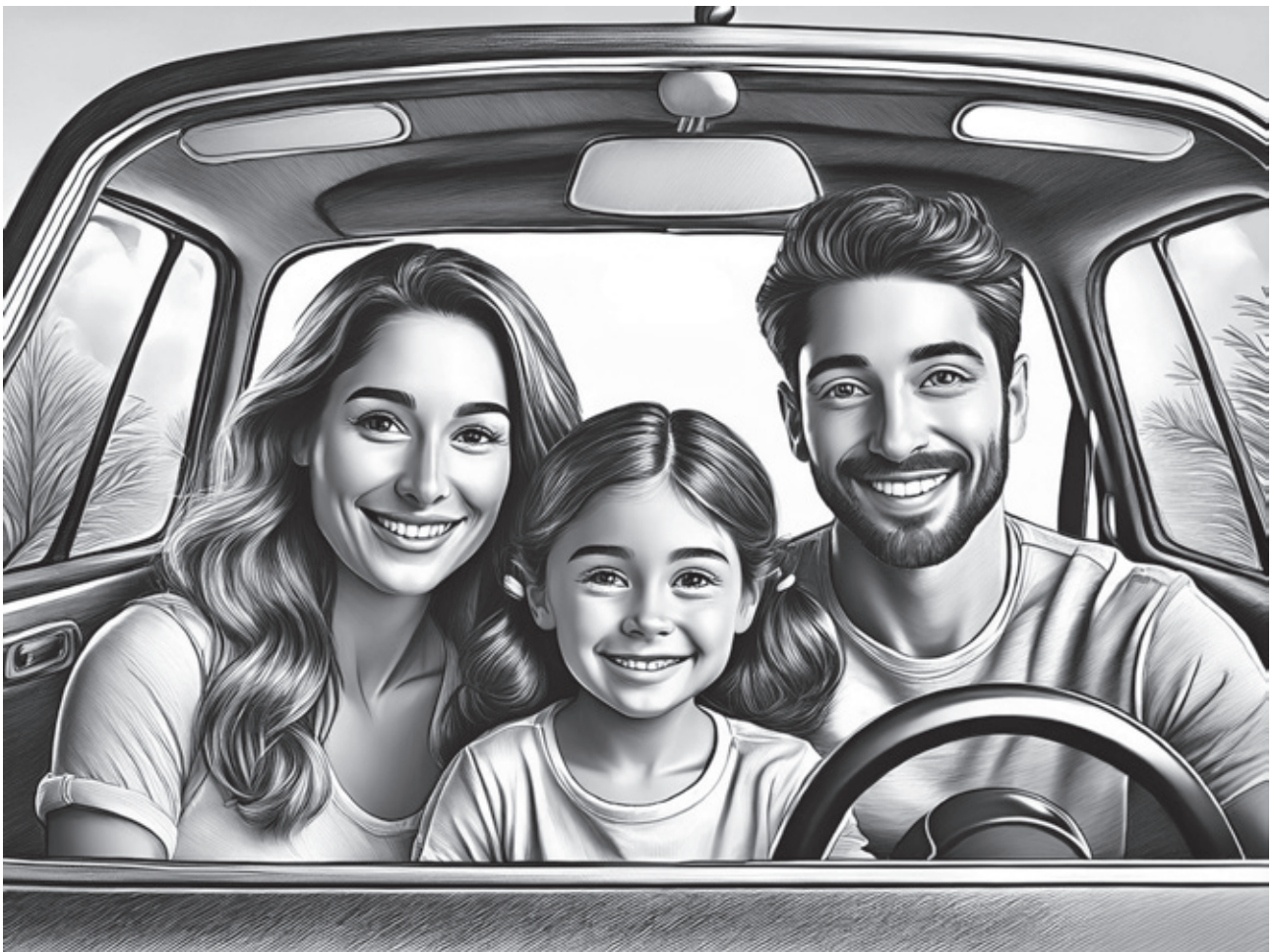
Maija oon viimen parantunnu. Se meni koko viikko ennen ko hän oli taas tervet. Nyt hän ja koko peret ottaa feeriän, ja het lähtevät biililä reishuun. Oon juulikuu ja se tullee fiini sää Pohjas-Norjhaan.

Ensisti het ajavat Alattihoon. Heilä ei ole asumabiiliä eikä camping-vaunua, niin het ottavat yöpymähuonheen Alattion likeltä. Martin ja Mia oon plaananheet ette het käyvät Alattion museumissa ja kattomassa pahtapriimustuksia. Museumissa oon näyttely joka muistelee kväänitten ympäri.

Sitte het ajavat Tromssan fylkinkomuunhiin. Het käyvät Haltiin kväänikulttuurisentterissä ja Pohjas-Tromssan museumissa. Peret ajjaa vielä Tromsshaan, ja sielä Martin saapi hyvän idean. Het ottavat hurttiiruutan takasin Vesisaarheen.

Miasta oon soma olla takasin kaupungissa jossa hän studeeras. Täälä hän asui monta vuotta. Sillon Tromssassa ei asunu niin paljon ihmisiä ko nyt. Ja sinne oon pykätty hirmu paljon uusia pytinkiä.

Mian peret shoppailee ja syöpi vielä keskipäivää, ennen ko het menevät hurttiiruutan kyytiin.

SANALISTA / ORDLISTE

asumabiili _____

camping-vaunu _____

feeriä _____

Haltiin kväänikulttuurisentteri

hurttiiruutta _____

juulikuu _____

keskipäivä _____

kyytiin _____

muistela _____

näyttely _____

pahtapriimustus _____

parantuat _____

plaanata _____

Pohjas-Norja _____

Pohjas-Tromssan museumi

pykätä _____

pytinki _____

reisu _____

sää _____

shoppaila _____

Tromssan fylkinkomuuni

yöpymähuonet _____

Minigrammatikk: Når man forteller med hvilken kjøretøy (kulkuneuvo) man reiser med, brukes kasusformen **adessiv**, som dannes med endelsen -l(l)a eller -l(l)ä.

F.eks. flyyilä (med fly), bussila (med buss), biililä (med bil), asumabiililä (med bobil), hurttiiruutala (med hurtigruten), venheelä (med båt), hevosella (med hest), lumiskutterilla (med snøskuter), mopetilla (med moped), sykkelillä (med sykkel).

Oppgave: Svar på spørsmålene

Millä sie tykkäät reisata?

Millä sie menet työhön tahi studeeraamaan?

Jos sulla oon hyttä, millä sie menet sinne?

Millä kulkuneuvola sie haluat oppiat ajamaan?

Millä kulkuneuvola sie et halua oppiat ajamaan?

7. Mia ja Maija shoppailevat

Mia ja Maija haluavat shoppaila vaatteita Tromssan puoissa. Het menevät Jektan kauppasentterhiin missä oon paljon putikkiita. Maija tarvittee syksylä uuet ulkovaattheet, ja Mia halluu ostaat vaatteita työhön.

Maija: Oonko nämät vihriset housut hyvät? Ja tämä vihrinen jakki?

Mia: Net oon hyvät ja oikean kokoset. Tarvittetko sie kengät kans?

Maija: Joo, mie luulen niin. Mie tykkään nuoista sinisistä vaeluskengistä. Net oon vähäsen isot, mutta se ei tehe mithään. Sitte mahtuu lestat sinne sisäle.

Mia: Otama net kaikki. Mie menen tuohon toisheen putikkhiin ja katton vähäsen vaatteita työhön. Tuletko sie myötä?

Maija: Joo, tulen. Saatan kattoat ette jos vaikka löytäisin ittele jonku finin plyysin.

Mia: Mie tykkään tuosta raialisesta kensseristä. Ja tämä prikulinen huivi oon kans fini. Ja tuo ristiraialinen jakki oon soma. Mutta minkä färisen mie otan, mikä färä passaa mulle?

Maija: Sulle passaa sininen, vihrinen ja piian kans pruuni.

Mia: Mie pröövään tätä sini-valkea-raialista kensseriä ja musta-valkea-ristiraialista jakkia. Ja tuo prikulinen huivi missä oon vihristä ja pruunia passaa minun vanhoitten vaatteitten kans. Nyt meilä oon kaikki mitä tarvittemma. Haema faarin ja Heikin, ja syömä keskipäivää, ennen ko menemä haminhaan!

SANALISTA / ORDLISTE

hakeat _____
färi _____
kensseri _____
hamina _____
housut _____
huivi _____
jakki _____
kauppasentteri _____
kengät _____
koko _____
lesta _____
löytää _____
luula _____
oikea _____

passata _____
plyysi _____
prikulinen _____
pröövätä _____
pruuni _____
puoi _____
raialinen _____
ristiraialinen _____
sininen _____
tarvita _____
vaattheet _____
vaeluskenget _____
vihinen _____

Minigrammatikk: Når man bruker adjektiv for å beskrive noe, må man bøye adjektivet i samme kasus om substantivet er.

F.eks. grønne bukser (på kvensk i flertall): vihrinen + housut = vihriset housut
i grønne bukser: (inessiv) housuissa → vihrisissä housuissa
til grønne bukser: (illativ) housuihin → vihrishiin housuihin
de grønne buksenes (genitiv): housuitten → vihristen housuitten

Oppgave: Skriv på kvensk

Jeg har røde bukser.

I de røde buksene er et hull.

Jeg har en grå genser.

I den grå genseren er et fint mønster.

Du har fine sko.

Med de fine (adessiv på kvensk) sko er det god å gå.

8. Matkala kothiin

Martin oon ajanu biilin hurttiiruutan kyytiin, ja koko peret oon nyt lugaarissa. Maija ja Heikki kattovat klasin läpitte finiä maisemaa. Nyt oon fini sää, mutta säävarraus oon luvanu ette yölä tullee tormi. Kova tuuli keikuttaa sikkaristi laivaa yölä.

Ko laiva lähtee Tromssasta pohjasheen, oon ympärillä finit vaaramaisemat. Nyt oon vielä keskiyönaurinko ja näkö yön läpitte. Mutta heti tullee pilvinen sää ja alkaa tuula enämen ja enämen. Tormi nousee. Mia käskee lapset panna kamppheet kokhoon ja kufferthiin ennen ko het alkavat nukkumhaan.

Yölä laiva keikkuu joukon paljon, mutta lapset tyhä nukkuvat. Mia ei saata nukkuat, hän pölkää vähäsen. Hän lukkee kirjaa ja freistaa olla ilman hunteeraamatta tormia. Kirja oon jännittävä, se muistelee detektiivin ympäri. Detektiivi selvittellee murhatappausta ja meinaa itte joutuat murhan uhriksi. Mia lukkee monta tiimaa, ja ko hän oon nokko vaipunu ette hän saattaa panna nukkumhaan, oon tormi jo melkeen siuttet.

Aamula lapset herräävät ensisti ja haluavat heti aamuruokaa. Het kaikin vaatettivat ittensä ja peret lähtee hakemhaan jotaki aamuruokaa. Laivan kantiinissa oon jogerttia, leipää ja kans puuroa. Lapset ottavat puuroa ja saftia, ja Mia ja Martin ottavat leipää ja kaffia. Päälyruvaksi lapset saavat jääkreemiä. Tavalisesti het ei saa jääkreemiä aamula, mutta nyt oon feeriä ja se oon lupa herskutella muutamisti.

Reisu Tromssasta Vesisaarheen ottaa 1,5 (yksi ja puoli) päivää. Nyt perheelä oon koko päivä laivassa. Mia oon kuulu ette joissaki hurttiiruutan laivoissa oon kuohusuvanto. Hän mennee resepsuunhiin ja kyssyy vaimolta joka työtelee sielä, oonko tässä laivassa sitä. Vaimo sannoo ette laivassa oon kuohusuvanto ja kans sauna. Lapset ilostelevat ja peret lähtee heti uimhaan. Päiväruvan het syövät kantiinissa, sielä oon eriliikasen hyvä kalavelli. Päivälä laivala oon pikku pausi Vookissa, ja peret kävelee pikku mukan kaupungissa. Illala het syövät keskipäivän laivan finissä restaurantissa, ja het menevät varhain nukkumhaan, siksi ko laiva oon aamula jo kello seittemän Vesisaarella.

SANALISTA / ORDLISTE

aamuruoka _____
detektiivi _____
enämen _____
freistata _____
herskutella _____
hunteerata _____
ilman hunteeraamatta _____
ilostella _____
jääkreemi _____
joukon _____
kalavelli _____
kamppheet _____
kantiini _____
käskeät _____
keikuttaat _____
keskipäivä _____
keskiyöaurinko _____
kirja _____
kokhoon _____
kova _____
kuffertti _____
kuohusuvanto _____
laittaat _____

laiva _____
leipä _____
lugaari _____
maisema _____
murha _____
murhatappaus _____
muutamisti _____
näkö _____
nokko _____
päälysrुoka _____
päiväruoka _____
pilvinen _____
pölätä _____
puuro _____
resepsuuni _____
säävarraus _____
safti _____
selvitellä _____
tormi _____
tuuli _____
uhri _____
vaaramaisema _____
varhain _____
Vooki _____

Minigrammatikk: 3. infinitiv.

Verbene kan også bøyes til å beskrive handling gjennom å bøye dem i nomen-kasusformer. Kjennetegnet for slike verbformer er verbets stamme + **-ma** / **-mä** + kasusendelse (f.eks. inessiv [syö+mä+ssä], elativ [syö+mä+stä], illativ [syö+m+hään]).

Eksempel: Pekka oon syö+mä+ssä.

Pekka oon heittäny syö+mä+stä.

Pekka mennee syö+m+hään.

Pekka holder på å spise.

Pekka har sluttet å spise.

Pekka går for å spise.

Oppgave: Finn 3. infinitivformer i kapittel 8.

9. Viiminen feeriäpäivä

Hurttiiruutta oon tullu Vesisaaren haminhaan ja Mian peret ajjaa biilin ulvos laivasta. Het oon heti kotona. Mia pakkaa ylös kuffertit ja pannee likaset vaatteet pesomasiinhiin. Se oon soma olla kotona. Lapset leppäävät heän omissa lomissa ja Martin lähtee juoksumukale.

Illala het kaikki puhuvat feeriän ympäri.

Mia: Mikä teistä oli sommiinta feeriällä?

Maija: Mie tykkäsin siitä ko olima Jektan kauppasentterissä. Sielä oli niin finit kaupat. Se oli soma shoppaila.

Heikki: Minusta finiintä oli nähä Alattion pahtapriimustukset.

Tääpäinä oon Mian ja Martinin viiminen feeriäpäivä ennen ko het häytyvät mennä takasin työhön. Het haluavat tehä vielä jotaki yhdessä lasten kans.

Mia: Saataamako käyä mukala Ekrealla? Otama niestapakat myötä ja tehemä valkean, paistama makkaraa ja keitämä kaffia. Lähettäkö tet myötä?

Kaikin: Joo, tietenki!

Ko peret oon käyny mukala Ekrealla, het tulevat kothiin ja puhuvat mukan ympäri. Heikki oon eriliikasen kiinnostunnu historiasta, ja hänestä mukka oli hirmu fini.

Heikki: Näittäkö tet net vanhat ammunisuunilaakerit sielä Ekrealla? Net oli joukon interesantit! Ja net kanuunitten asemat kans.

Maija: Mie tykkäsin siitä ko sielä oli niin paljon lintuja. Mie näin ensimmäisen kerran alkan sielä. Ja piian näin skarffan kans. Mutta en ole sikkari.

Mia: No se oon hyvä ette teilä oli sommaa sielä. Mie luulen ette se oli joukon fini feeriä meilä kaikila!

SANALISTA / ORDLISTE

alkka _____

ammunisuunilaakeri _____

asema _____

Ekrea _____

eriliikanen _____

interessantti _____

juoksumukka _____

kanuuni _____

keittää _____

kiinostunnu _____

levätä _____

lintu _____

makkara _____

niestapakka _____

paistaat _____

pesomasiini _____

skarffa _____

valkea _____

Minigrammatikk: Preteritumformer kan kjennes igjen fra bokstaven -i- mitt i verbet. F.eks.

- luen (jeg leser) → luin (jeg leste)
- otat (du tar) → otit (du tok)
- menemä (vi går) → menimä (vi gikk)

Det kan også skje endringer i sentrale konsonanter.

Oppgave: Finn alle preteritumformene i teksten.

10. Maija ja Heikki hoksaavat eeventyyrin

Mia ja Martin oon menheet takasin työhön, mutta Maijala ja Heikilä oon vielä feeriä. Ulkona oon huono sää, tuulee ja sattaa vettä, ja heilä ei ole mithään tekemistä. Äkkiä Heikki ehortaa: «Hoksaamako eeventyyrin?» Maijan mielestä se oon hirmu hyvä idea.

Het ottavat nettipretan ja hakevat applikasuunin jota het oon käyttänyhet koulussa ko het oon tehnyhet omia eeventyyriä ja laittanyhet filmiä. Heikki haluaa olla resissööri, ja Maija kirjottaa manuskriptin. Eeventyyrin nimi oon «Ekrean sielut». Se muistelee Ekrealla kuolheitten sotilhaitten sieluitten ympäri, ko het oon jäännyhet saarele kummittelemhaan.

Ko Maijan manuskripti oon valmis, Heikki tekkee plaanan ette kunka het pellaavat heän rollit. Sitte Heikki alkaa kuvvaamhaan nettipretala. Se ei mene kau'on ko eeventyyrin oon kuvattu ja het saattavat alkaat redigeeraamhaan applikasuunissa. Het oon niin innokkaat ette het unheettavat syä murkinan joka oon kylmäkaapissa.

Ko Mia tullee kothiin, oon lapset jo joukon nälkynyhet. «Miksi tet että ole syönnyhet murkinaa?», Mia kyssyy. «No, ko meistä oli niin soma hommata eeventyyrin kans niin ette met unheetimma», Maija vastaa. «Ottakkaa ensisti vähäsen leipää, mie tehen ruvan sitte ko faari tullee työstä», Mia sannoo.

Illala sen jälkhiin ko keskipäivän oon syöty, lapset haluavat näyttää heän eeventyyrin vanhiimille. «Oi, no se oli hirmu fini ja kans vähäsen pölättävä eeventyyri», Mia ja Martin sanovat, «mistä tet tuon idean hoksasitta?» Heikki sannoo: «Eilen ko olima Ekrealla, mie luulen ette mie näin sielä jotaki yhessä ammunisuunilaakerissa». Maija jatkaa: «Mie kans, mutta en tohtinu sanoat teile mithään. Piian tet hunteeraatta ette met taajoma». Mia oon tionankara ja kyssyy: «Mitä tet oikein näyttä?» Heikki viskuttellee: «No, se oli ...» Mia ja Martin tulevat likemäksi ja likemäksi ette het kuulevat paremin. «PÖ...kön pesän!», Heikki karjasee ja vanhiimet hyppäävät puoli meetteriä ilmhaan ko het pölästyvät. Mutta heti het kaikki kuitenkin nauravat.

SANALISTA / ORDLISTE

hoksata _____	pökkö _____
innokas _____	pölästyät _____
jäähä _____	pölättävä _____
karjasta _____	resissööri _____
kummitella _____	rolli _____
kuola _____	sielu _____
kuvata _____	sotilas _____
kylmäkaappi _____	taajoat _____
nälkyny _____	tionankara _____
nettipretta _____	vanhiimet _____
pesä _____	viskutella _____

Minigrammatikk: Presens perfektum beskriver noe som «har skjedd». På samme måte som i norsk dannes denne tidsformen med hjelpeverbet olla (å være) som bøyes etter person og med partisipp enten i entall eller flertall. For eksempel:

Presens

mie menen (jeg går)
met menemä (vi går)

Nektende preteritum

en **menny** (jeg gikk ikke)
emmä **menheet** (vi gikk ikke)

Presens perfektum

olen **menny** (jeg har gått)
olema **menheet** (vi har gått)

Oppgave: Finn alle de nektende preteritumformene og presens perfektumformene i teksten.

